

A szerelés

FETTER GYÖRGY

Fölkelt a Nap egy nap, szombat volt, épp ez a szombat, ez a szombat egy nagyon fontos szombat lett nekem, kora tavaszi sugaraival egészen belémhatolt azon a Dorogon ébredő reggelen. Kilencvenhetet írtak, bizonyos adatokból az idő egészen pontosan visszaszámolható volna, ám a történetek nem igénylik, sőt ellenkezően, a történeteknek éppen hogy az időtlensége lenne lényeges, annak a napnak a kíváncsisága, a történetek hiábavalóan kívánt időbeni univerzalitása. Hogy minden nap így kezdődjék.

Nem volt tennivalóm semmi különös, megreggeliztem, felöltöztem, vagy inkább fordítva, fölvettem előbb a fekete, öreg melegítőt, kimozdítottam utána a konyhába, megettem a friss kifliket, vajjal és mézzel, meg valami felvágottal, jó idő volt, árnyékban húsz fok majd nem, kimentem idővel az udvarra is, magamhoz vettem a pince, a garázs, a mosókonyha kulcsát. Ez a nap egy szabad nap volt a maga legteljesebb gyönyörűségében, szabad, ha akarom, tétlen, csak a kék eget néző nap. Egy nap, amikor akkor sincs semmi, ha nincs semmi, csak a nagy tétlenség meg a kék ég, ami a föld tükrében nézegeti magát.

Tetszett ez nagyon, szabadnak éreztem magam, ez már nagyon régen nem történt meg velem. Egy nap, amikor ha akarom, nem teszek mást, csak nagy köröket pisálok a maradék hókupacokba, vagy akár fölmehelek a padlásra, felállok a létrára, kinyitom a tetőablakot, és nagy ívben kivizelek rajta. De ha akarom, kimegyek még a tetőre is, onnan hugyozok befelé a padlásra, s akkor sincsen semmi, de igazán, végérvényesen. (Persze ezek mind csak elméleti lehetőségek, éppen hogy a lehetőségek lehetőségének érzékeltetésére.) Ilyen nap volt ez, egy semmi-nap. Egy igazi semmi-nap. Amikor a Nap is csak a maga kedvéért sütött le ide a Földre.

Járáltam csak kinn az udvaron, nem másért, a magam kedvéért, ez már sejthető, kinyitogattam minden ajtót, benéztem ide is, oda is. A mosókonyhában szanaszét hevert a sok mindenféle, amit napok alatt lehetne csak rendberakni, nem volt most kedvem ezt a tengert cseppenként meregetni (később megtettem mégis), járáltam inkább, az olyan jó dolog volt. Néha felhoztam a pincéből a lapátot és újra szét- meg összekotortam a hó maradék kupacait az udvar sarkaiban, hogy jobban olvassza őket a napmeleg.

Egyszer elég lett a hókotrásból meg a nézegetésből, bementem a garázsba, tudtam, ott van a biciklim a leeresztett gumijaival. Ott is volt. Felfújtam ezeket először, ez jó semleges foglalatosság volt, nem volt előzménye és nem volt következménye sem. Ha akarom, abbahagyom, ha akarom, nem. Végülis nem akartam azonnal biciklizni. Azért fölfújtam jó keményre az első is meg a hátsót is. A biciklit se kellett letörölni a pumpáláshoz, később letöröltem mégis, ősz óta minden részét megülte a por

vékonyan. Nem kellett volna a törlés, igaz, de aztán zavarni kezdett, hogy föl van fújva a kereke és mégsincs letörölve. Letöröltem sorban a nyeret, a vázat, a kormányt, a tükröt, a sárvédőket. Észrevettem, hogy kimaradt a szerszámtáska, letöröltem azt is, a fekete, kemény műbórt.

Ahogy idáig értem, eszembe jutott egy nyári nap, ahogy a Zala-hídtól tekerünk lassan hazafelé, s Zoli bátyám, valami fölfoghatatlan megérzéstől vezetve, megfejtí a pedálszerkezet rejtélyes, sok éven át elháríthatatlan nyikorgásának titkát. A feltételezés nem sokkal később bizonyossággá válik. Ez jár a fejemben, ahogy ott állok a bicikli előtt.

A bicikliszerelés iránt érzett ősi gyűlöletem azonnal a semmibe vész. Tudom, ez most nagyon sokáig az utolsó pedálszerelés lesz, nagyon sokadszor, de most, utoljára, nem hiábavalón. Mert most szerelés lesz, ez eldőlt. Belső kényszer hajt, tiltakozni nem akarok s esélyem sincsen. Sok-sok nyáron át szereltem szét s raktam össze a pedáltengelyt meg -csapágyat, egy szezonban tízszer, tizenötször, hússzor, sokszor egy kilométert sem tekertem közben. Egész falvak hallották már messziről, ha nyikorogva közeledtem az úton. Ezért utáltam meg a bicikliszerelést.

Nem húztam az időt. Kivontam a kulcsot a csomóval a garázsajtóból, a zöld szerszámoszekerényhez mozogtam és kinyitottam. Kezembe vettem a zomácos pléhbögrét a villáskulcsokkal meg az alig arasnyi franciakulccsal. Visszatértem az öreg szekrényhez támasztott biciklihez. Mellette állt egy régi komód, rajta mindenféle lomok, egy tölgyfatuskó. Helyet szorítottam a bögrének, keresgélni kezdtem benne a villáskulcsot, hogy a pedálék anyacsavarját levegyem. Megpróbáltam az összeset, nem volt jó egy se. A franciakulcsért nyúltam.

Az ék mélyen megszorult, a kulccsal akartam kiűtni, nem mozdult. Visszatekertem az anyát a végére, hoztam a kalapácsot meg egy öreg fűrészpengét. Festéket keverték már csak vele, összekenyődött derékig, a festékes felét illesztettem az ékre, ráütöttem a kalapáccsal. A pengéről szertepattogtak a padlózománc sárga szilákjai. Megmozdult az ék nemsokára. Odakünn lassan folyt el az olvadó hó víz-vére. Február vége volt, húsz fok árnyékban. A hólé az udvar betonján békésen csordogált bele a természet örök körforgásába.

Az éket egy ronggyal a kezembe fogtam, meggyűrődött a lapja, ezért nyüszögött ott a fészében. A törött satuhoz vittem, befogtam vízszintesem. Jól megszorítottam a satu pofáit. Turkálni kezdtem a régi, eltompult reszelők közt, találtam végre egyet, az jónak tűnt. Megreszeltem az ék lapját két irányban, sima lett annyira, ahogy akartam. Kivettem a satuból, visszavittem a biciklihez, beállítottam a pedált, beledugtam az éket, lapjával a tengelynek fordítottam, beütöttem a kulccsal. Elővettem az anyát meg az alátétet a tölgytuskóról, rá akartam csavarni, de megszorult, láttam, a menet éle összevissza van hajolva. Az alátét is összevissza görbült az évek alatt a sok szereléستől, odavittem a satupadhoz, rátettem egy acélhasábra és újra laposra kalapáltam. Azután kiűtöttem az éket, befogtam a satuba megint, most függőlegesen.

Tudtam, vannak régi, hatalmas hajtókaros menetmetszők a szerszámok között, még jóval a háború előtről, azokat megkerestem. Kettő volt belőlük, nem is kellett keresni, emlékeztem, a szekrényajtó belsejére

szögelt gumiszalagok mögé vannak tűzve. Örökre beléjük szívódott az olaj, olajszínük volt, mégis száraz volt a tapintásuk. Rászáradt a vasra a fél évszázad.

Többféle menetet lehetett metszeni mindkettővel, az egyik szétnyitható volt, a másikban két sín között lehetett tologatni a metszőpofákat. Ez lett jó nekem, a három méret között ott volt a nekem kellő. Lassan dolgoztam, kimérten, nem kellett sietni. Nem is egyszerűen szereltem, celebráltam inkább, mintha templomban lennék, volt ebben a napban és ebben a szerelésben valami nagyon, de nagyon ünnepélyes, valami nagyszerű, valami, amit érzünk néha, de most voltam az életben a legközelebb hozzá, hogy megérintsem.

Beállítottam a menetmetsző acélpofáit, az ék tetejére illesztettem a szerszámot. Megforgattam lassan, fél fordulat balra, azután jobbra kezdtem tekerni, lomhán kaszálták a levegőt a hatalmas fesztávú karok. A metszőélek egyenletesen haladtak a meneten, egy ujjal forgattam az eszközt, egészen kicsi hibákat kellett csak kijavítani most, lemetszeni egészen kicsi fémforgácsokat. Végre előbukkant az új menet a pofák közül, egyenletesen csavarodott kifelé, mint a króm, olyan fényes volt a frissen vágott fémfelület. Megcsillant rajta az ablaküvegen beszóródó fénysugár.

A csap vállához értem, ahol a menet bevégeződik. A reszelő nyelét a hajtókar furatába dugtam és egynyolcad fordulatot szorítottam rajta. Kihúztam a reszelőt, a satupadra tettem, s elkezdtem visszafelé hajtani a menetmetszőt. Könnyen siklott a metrikus meneten, elvégezte az utolsó simításokat. Az utolsó meneten mikor túlfutott, leemeltem az ékről. Megoldottam a satut, kezembe vettem a megreparált alkatrészt. Elégedett voltam, bár nem tettem semmi nagy dolgot, mégis. Hirtelen nagyon sok minden más láthatatlanul kicsinyre zsugorodott össze.

Otthagytam a satupadot, a biciklihez mentem, irányba fordítottam a pedált, bedugtam az éket. Felvettem az anyát meg az alátétet a tölgyfatuskóról, a menetre illesztettem mindkettőt. Az anyát most már lazán tekerhettem az újravágott menetre, egy ujjal forgattam rá. A végén megszorítottam a franciakulccsal. Megfordítottam a biciklit, másik oldalát döntöttem a kivénhedt, fehér színét fakóba fordító valahai konyhaszekrénynek, megismétlődött minden ugyanúgy a másik pedál ékjével, ilyen nap volt (lett) ez.

Délután a havat megforgattam még néhányszor, nagyjából el is olvadt aznap, később mentem egy kört a biciklivel, Esztergom-Kertvárosig, ott visszafordultam, jól működött minden, az ékek többé nem nyivogtak. Azon a napon elkezdődött a tavasz.